Datum
2013-06-27

Dnr
2013-4916

Analysavdelningen
Enheten för operativa styrmedel
Gustav Ebenå
016-544 21 23
gustav.ebena@energimyndigheten.se

Yttrande angående EUs grönbok om energi: "A 2030 framework for climate and energy policies"

Statens Energimyndighet i Sverige har en vision om det hållbara energisystemet. I ljuset av det kan det kostanteras att ett fortsatt arbete krävs inom effektiviserings-, klimat- och förnybart områdena. Det arbetet behöver fortsätta oavsett hur målstrukturen ser ut framåt. Det finns dock skäl att fortsätta på inslagen väg och att bibehålla en målstruktur som fungerar. Energimyndigheten menar att med mål inom dessa tre områden ökar möjligheterna att nå det hållbara energisystemet.

Mål

Energimyndigheten menar vidare att mål om energieffektivisering och förnybar energi korresponderar väl med energisystemets inneboende kvalitéer. Det handlar om hur energi tillgängliggörs och i vilken omfattning det behöver ske. Ett klimatmål är relevant genom klimatfrågans natur; att dels vara intimt förknippad med energisektorn, dels att vara ett på alla sätt globalt problem. Det betyder att de tre målområdena gemensamt ger goda förutsättningar för att driva utvecklingen mot ett energisystem som är ekologiskt hållbart, har konkurrenskraftiga energipriser och bevarar försörjningstryggheten.

Vidare är förändringar av stora tekniska system en långsam process, inte minst om det ska ske på EU-nivå. Det betyder att det finns all anledning att vara försiktig med att förändra målstrukturen. Ytterligare ett argument för den befintliga målstrukuren, givet tidsaspekten, är att med tre mål så kommer utvecklingsprocesser med större sannolikhet initieras parallellt. Det i sin tur bidrar till att ett hållbart energisystem kan nås tidigare.

De tre målen bör formuleras så att de motsvarar den nivå där rådighet råder, dvs. målen bör brytas ned/fördelas till nationella mål där nationell lagstiftning är tillämpbar. För att undvika otydligheter bör samtliga mål vara bindande. Detta då ett icke-bindande mål får en oklar status, inte minst i relation till andra, men bindande, mål. Naturligtvis bör bindande mål formuleras med god mätbarhet och vara tidssatta.

Risken för större målkonflikter är i dagsläget överdriven. De målkonflikter som kan identifieras är till största delen potentiella snarare än reella. Det innebär att

Box 310 • 632 20 Eskilstuna • Besöksadress Kungsgatan 43
Telefon 016-544 20 00 • Telefax 016-544 20 99
registrator@energimyndigheten.se
www.energimyndigheten.se
Org.nr 202100-5000

skärpta mål inte kommer ställa orimligt höga krav på policydesignen för att undvika oönskade effekter, som målkonflikter. Målen bör inte heller brytas ned på sektorer i onödan, då det riskerar att leda till bristande kostnadseffektivitet och i värsta fall tekniska inlåsningar. Sektorsmål kan också på ett konstlat sätt öka målkonflikterna, såväl potentiella som reella. Eventuella sektorsmål behöver vara välmotiverade och utredas noga. Ett område där det skulle kunna vara aktuellt är transportsektorn då utmaningarna inom området är avsevärda.

sammanfattning

- Mål om effektivisering och förnybart harmoniserar med energisystemets dimensioner.
- Förändring är långsam, alltså bör man vara försiktig med att ändra målstrukturen. Fler mål kan dock bidra till att öka förändringstakten.
- Långsiktiga mål som harmoniserar med rådigheten, dvs. nationella mål där nationell lagstiftning råder.
- Målkonflikten mellan de tre 2020-målen är möjligen potentiell, absolut inte aktuell.
- Mål med alltför hög detaljeringsgrad riskerar leda till inlåsningar och suboptimering
- Försörjningstrygghet och konkurrenskraft är ramvillkor, inte mål i denna bemärkelse.

Styrmedel

Målen behöver bördefördelas då många dimensioner ingår. EUs medlemsstater skiljer sig åt i fler avseende än den direkta måluppfyllnaden, t.ex. betalningsförmåga, potential/åtgärdskostnad, olikheter i förhållande till försörjningstrygghet mm. För att beakta sådana skillnader innebär det att målen på något sätt behöver bördefördelas och anpassas till nationella förutsättningar. Detta betyder i sin tur att styrmedlen till viss del behöver vara nationella.

För att säkerställa kostnadseffektivitet på EU-nivå bör förutom de egentliga styrmedlen också infrastrukturella och marknadsmässiga hinder beaktas, som exempel kan nämnas fragmenterad elmarknad och bristande integration av elnäten. Dessa torde utgöra ett nog så stort hinder för kostnadseffektivitet.

Långsiktigheten och den kända målstrukturen gör också att fler medlemsstater har möjligheten att koordinera såväl energimarknader som investeringar i relevant infrastruktur. Till exempel är det rimligt att tro att fortsatta mål inom förnybar energi är en förutsättning för att förnybartdirektivets samarbetsmekanismer skall komma att utnyttjas i någon större omfattning.

sammanfattning

- Målen behöver bördefördelas då många dimensioner ingår t.ex. betalningsförmåga, potential/åtgärdskostnad, olikheter i förhållande till randvillkor.
- Om målen bördefördelas behöver styrmedlen vara nationella, så att beting och rådighet följs åt.
- För kostnadseffektivitet på EU-nivå är infrastrukturella och marknadsmässiga hinder troligen nog så viktiga ex elmarknad och elnät.
- Långsiktigheten gör att fler länder har tid och råd att investera i samarbetsmekanismer, vilket i någon form bör kunna knytas till samtliga mål.

Konkurrenskraft och försörjningstrygghet

Såväl konkurrenskraft som försörjningstrygghet kan sägas utgöra randvillkor snarare än mål. De gör de eftersom vi redan i dag eftersträvar såväl god konkurrenskraft som god försörjningstrygghet. Det betyder helt kort att inget av de föreslagna målen får nås på bekostnad av beskrivna randvillkor. Det finns all anledning att dessa, och eventuellt något ytterligare, randvillkor utökas och beskrivs med en avsevärt större tydlighet. En sådan tydlighet skulle på många sätt underlätta kostnadseffektivitetsberäkningar och bedömningar av olika styrmedel.

Även randvillkoren, inte minst konkurrenskraften, gynnas av långsiktighet och tydlighet som gör det möjligt för marknaden att anpassa sig. Det kan också finnas skäl att kommunicera att en förändring av energisystemet är krävande, åtminstone på kort sikt, men helt nödvändig med hänsyn tagen till den långsiktiga hållbarheten.

sammanfattning

- För marknadsanpassning är långsiktigheten central, dvs. ger bäst möjlighet till tillväxt givet målet.
- Överlag behöver dessa randvillkor att tydliggöras jämfört med idag.
- Erkänn att omställningen är krävande, åtminstone på kortsikt, men helt nödvändig

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Erik Brandsma.
Föredragande har varit enhetschefen Gustav Ebenå.

Erik Brandsma

Gustav Ebenå